

Skandias plånboksindex

September 2016

skandia:

Amorteringskravet slår mot småbarnsfamiljer

Skandias Plånboksindex för tredje kvartalet visar på ett trendbrott. Efter en lång tid av sjunkande sparvilja har hushåll med stora bolån och förstagångsköpare på bostadsmarknaden nu tänkt om och prioriterar i högre grad sparande, framför allt handlar det om buffertsparande och amorteringar. Det nya amorteringskravet har redan fått viss effekt.

Skandias Plånboksindex, som görs i samarbete med Kantar Sifo, kombinerar hushållens optimism kring den egna ekonomin med sparviljan, det vill säga benägenheten att amortera, spara på banken, i fonder eller aktier.

I takt med att räntorna sjunkit och konjunkturen stärkts har svenska folkets sparvilja minskat de fyra senaste åren. Nu ser vi ett trendbrott där sparviljan ökar igen. I maj, månaden innan amorteringskravet trädde i kraft, vände sparviljan uppåt och utvecklingen har fortsatt under sommaren. En orsak till den ökade sparviljan är sannolikt det nya amorteringskravet och de effekter det får på privatekonomin för den som ska köpa en bostad. Det blir tydligt när man tittar på i vilka grupper sparviljan har ökat mest.

Två grupper där sparviljan ökar är storstadsbor och höginkomsttagare som ofta har stora bolån. En annan är yngre par utan barn som sannolikt står inför ett köp av en större bostad framöver och då behöver ha mer kapital. Slutligen handlar det om småbarnsfamiljer, en grupp med en ekonomi som redan är ansträngd på grund av högre utgifter, ofta kombinerat med lägre inkomst till följd av föräldraledighet, vab och deltidsarbete.

Samtidigt som amorteringskravet trätt i kraft och boprisrallyt saktat in, diskuteras

ränteavdragets framtid frekvent i media. Även ett skuldkvotstak som främst skulle drabba förstagångsköpare är en populär tänkbar åtgärd för att kyla av bostadsmarknaden. Som lök på laxen tycks Riksbanken nu ha nått räntebotten och detsamma har boräntorna gjort.

Sammantaget innebär det här betydligt högre boendekostnader framöver. Det har fått många hushåll att vara beredda att skippa såväl solsemester som ny mobil till förmån för amorteringar och en större buffert. Uppenbarligen har det nya amorteringskravet redan fått viss effekt. Det är positivt. De grupper som nu blivit mer villiga att spara är utsatta och i större behov än någonsin av att ha ett eget sparkapital.

Hushållens optimism minskar något men är fortfarande hög i ett historiskt perspektiv.

Man ser positivt på framtiden och den egna ekonomin.

Maria Landeborn
Sparekonom

Plånboksindex kvartal tre, 2016

Hushållens optimism eller framtidstro mäts regelbundet i olika undersökningar. Likaså finns olika mått på hushållens benägenhet att spara. I Plånboksindex har vi kombinerat dessa två mått för att få en bättre helhetsbild av det privatekonomiska klimatet och för att kunna resonera kring varför hushållen agerar som de gör. Att prioritera sparande kan antingen ses som ett sätt att trygga en osäker och "farlig" framtid, eller som ett sätt att investera pengar i dag för att få det ännu bättre i morgon.

Under det senaste halvåret har svenskarna befunnit sig i vad man kan kalla ett privatekonomiskt njuta-läge; och tillsammans med en stark tro på framtiden har konsumtion har fått stå alltmer i fokus. Hög tillväxt, sjunkande arbetslöshet och fortsatt låga räntor fick svenskarna att under första halvåret bortse från en svajig börs och kommande amorteringskrav.

”Konsumtionsiver har fått sig en rejäl törn för nu ökar svenska folkets sparvilja påtagligt.”

Plånboksindex för tredje kvartalet visar på fortsatt framtidsoptimism. Konsumtionsiveren har dock fått sig en rejäl törn för nu ökar svenska folkets sparvilja påtagligt. Att amorteringskravet är en viktig förklaring blir tydligt när vi tittar närmare på i vilka grupper sparviljan ökar på sidan 4 i rapporten.

Att optimismen är fortsatt hög visar att sparandet inte är ett uttryck för någon oro för den egna ekonomin på kort sikt. Snarare ser vi en anpassning till nya ekonomiska förutsättningar.

Trenden är bruten - sparviljan ökar

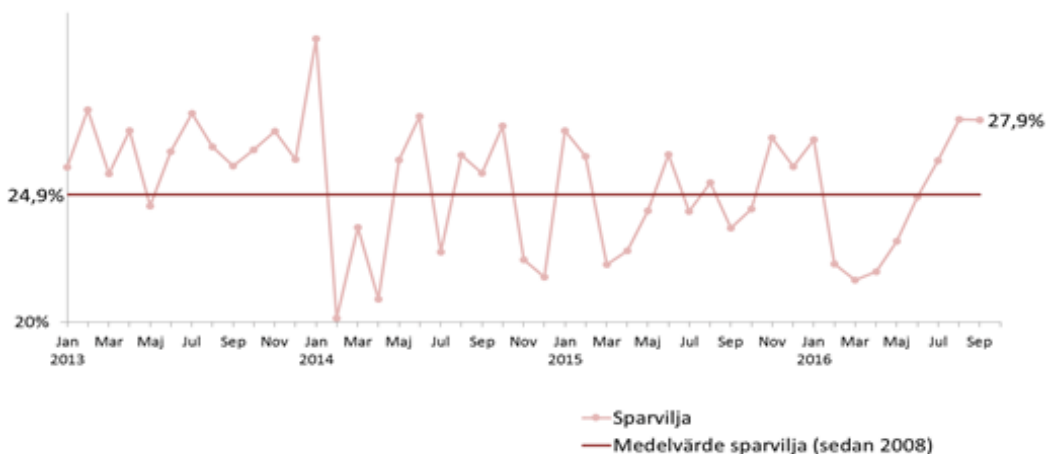
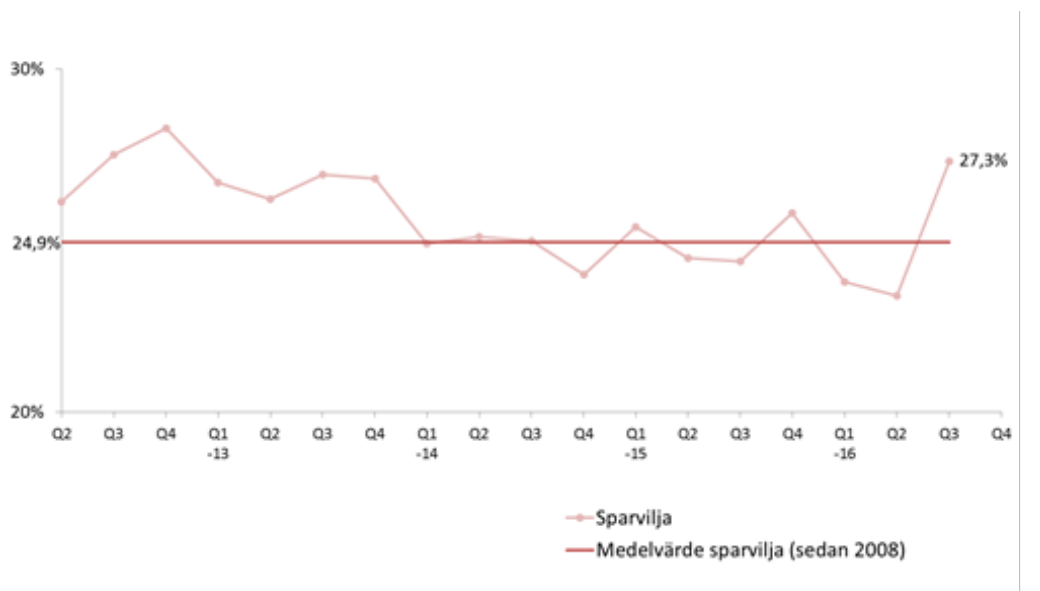
I takt med att konjunkturen stärkts och räntorna sjunkit har sparviljan minskat de senaste fyra åren. Svensk ekonomi har gått bra, arbetslösheten har sjunkit och det har trots stigande bopriser blivit allt billigare att bo tack vare Riksbankens räntesänkningar.

I kvartal tre ser vi nu ett tydligt trendbrott. Sparviljan ökar till en nivå klart över snittet sedan 2008 då mätningarna startade. Redan i maj vände sparviljan uppåt och under sommaren har utvecklingen fortsatt för att i september stabilisera sig på en relativt hög nivå.

Konsumtion i form av resor och shopping prioriteras ner till förmån för att amortera på befintliga lån och buffertspara.

En bidragande orsak till trendbrottet är sannolikt att de konsekvenser amorteringskravet får för den egna ekonomin nu blivit tydliga. Samtidigt som det till synes outtröttliga boprisrallyt faktiskt bromsat in fortsätter också diskussionen om att ta bort eller trappa ner ränteavdragen. Dessutom höjs regelbundet röster för att införa ett skuldkvotstak som främst skulle drabba förstagångsköpare.

I kombination med att Riksbankens reporänta nu tycks ha nått botten så har spelplanen ändrats för bolåntagarna – och framför allt drabbar det dem som inte redan äger sin bostad.

Bland småbarnsfamiljer och yngre par ökar sparviljan mest

Att de nya spelreglerna på bolånemarknaden ligger bakom den ökade sparviljan blir tydligt när vi tittar närmare på i vilka samhällsgrupper ökningen är som störst. Det handlar framför allt om de grupper som berörs i särskilt hög grad av amorteringskravet. Dit hör storstadsbor och höginkomsttagare, yngre par utan barn samt småbarnsfamiljer. Detta är grupper med stora bolån eller som står inför att skaffa sin första bostad alternativt en större bostad.

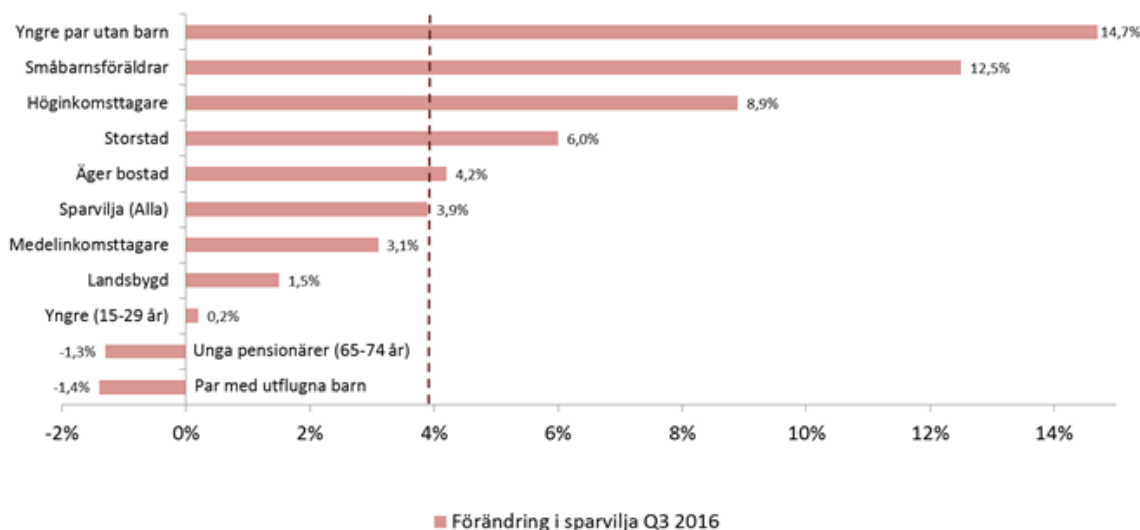
Verkligheten för många småbarnsföräldrar och yngre par utan barn i storstäderna är att buffertsparande och amorteringar tar en allt större del av inkomsten. I grunden är det positivt att vi nu ser en trend med ökad sparvilja efter en lång period av konsum

tionslust. Den utveckling vi haft den senaste 10-årsperioden med stigande bostadspri- ser och sjunkande boendekostnader är inte

hållbar och det här är grupper som behöver förbereda sig på mindre gynnsamma förutsättningar.

I grupper som inte drabbas lika påtagligt av amorteringskravet, exempelvis boende på landsbygden, ungdomar och par med utflugna barn syns ingen nämnvärt ökad sparvilja

”Verkligheten för många småbarnsföräldrar /.../ är att buffertsparande och amorteringar tar en allt större del av inkomsten.”

Optimismen

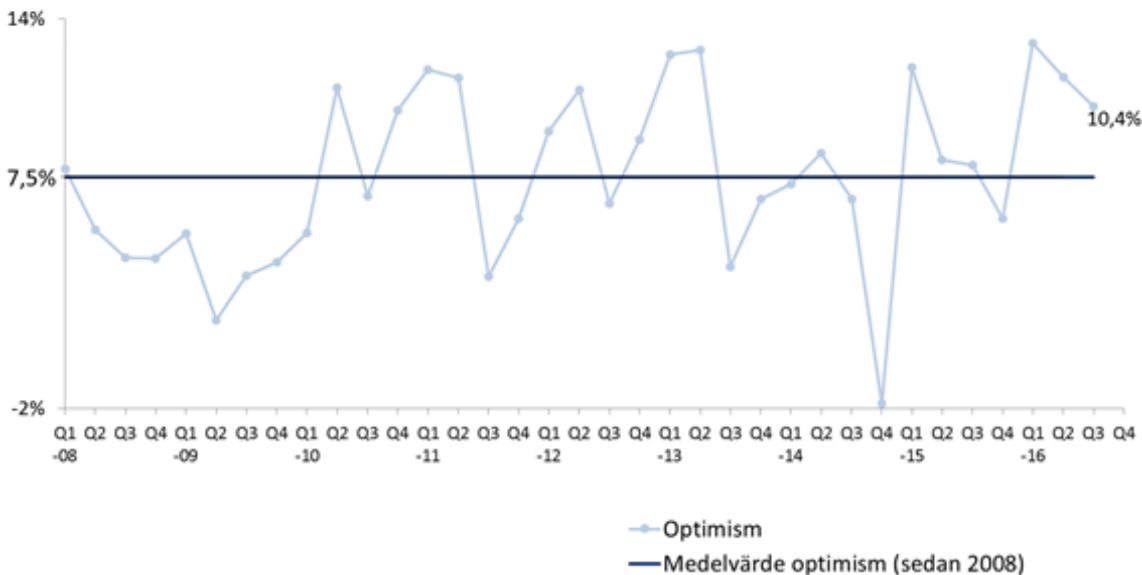
Efter den skakiga hösten i fjol där terrorattacker, migrationskris och börsras skapade en påtaglig oro så återhämtade sig hushållens optimism under första kvartalet 2016. Hög svensk tillväxt, sjunkande arbetslöshet och en välkommen återhämtning på börsen bidrog till att hushållen såg ljusst på framtiden.

”Svenskarna fortsatt optimistiska till framtiden, trots ökade sparkrav”

I kvartal två vände optimismen nedåt och utvecklingen fortsatte under tredje kvartalet, men optimismen är fortsatt kvar på en hög nivå i förhållande till det historiska genomsnittet.

Att optimismen är fortsatt relativt hög talar för att den ökade sparviljan knappast leder till att tillväxten hotas. Det är också långt ifrån alla hushåll som påverkas av åtstramningarna på bostadsmarknaden och sparviljan ökar inte i alla samhällsgrupper.

Sammanfattningsvis får vi konstatera att amorteringskravet har fått effekt. De grupper som under de senaste åren bidragit till att driva på marknaden med hjälp av billiga bolån behöver nu tänka om. Det är bra för den finansiella stabiliteten, och i grunden är det positivt att utsatta grupper ökar sitt sparande. Dock behöver man se till att inte bara höja trösklarna in på bostadsmarknaden för reda utsatta grupper utan också underlätta genom att bygga nya bostäder, öka tillgången på hyresrätter och förenkla uthyrning, samt se till att rörligheten på bostadsmarknaden ökar genom att exempelvis se över flyttskatten.

För mer information om Skandias
plånboksindex, vänligen kontakta:

Maria Landeborn

Sparekonom Skandia

maria.landeborn@skandia.se

08-788 18 81

Twitter: [@marialandeborn](https://twitter.com/marialandeborn)

Appendix: Om studien, frågeformulär och index

Bakgrund och syfte

Skandia har gett människor ekonomisk trygghet i mer än 150 år – genom krigstider och kriser, från det lokala bondesamhället in i den globala trådlösa kommunikationskulturen. Det innebär att Skandia har en lång, stolt tradition av pionjärande, produktutveckling och samhällsengagemang. Idag är vi en ledande nordisk leverantör av lösningar för ekonomisk trygghet och långsiktigt sparande. Vi har 2,2 miljoner kunder i Sverige, Norge och Danmark, ett förvaltat kapital på drygt 440 miljarder kronor och 2 300 anställda.

Med Plånboksindex har vi ambitionen att samla och sprida kunskap om svenskarnas syn på sin privatekonomi. Därigenom skapar vi en arena för att dela med oss av vår expertis om lån, sparande och konsumtion, om psykologin kring ekonomiska frågor och om kloka förhållningssätt till privatekonomi.

Målgrupp

Allmänheten i Sverige, personer i åldern 15 år och äldre.

Metod

Mätningen görs i samarbete med TNS Sifo. Datainsamling sker den 1-7:e varje månad och varje månads mätning har omfattat ca 1 000 webintervjuer. Totalt har mer än 100 000 intervjuer genomförts. Resultatet har vägts på kön, ålder, region och inkomstgrupp för att spegla målgruppen ovan.

Urvalet dras ur TNS Sifos onlinepanel:

Panelen har rekryterats representativt över hela landet via telefon och postala utskick. Det finns ingen möjlighet att ansluta sig till panelen utan att först ha blivit kontaktad av TNS Sifo i anslutning till en undersökning som uppfyller kraven för representativitet. Detta förhindrar i möjligaste mån så kallade proffspanellister från att ansluta sig. Eftersom undersökningen gjordes online så innebär det att personer som inte använder internet inte kommer med i undersökningen.

Appendix: Frågeformulär

1. Om din inkomst sedan skatten är dragen skulle öka så att du får lite mer pengar (ungefär 5 procent mer sedan skatten är dragen) att röra dig med, vad skulle du helst använda dessa pengar till?
2. Om din inkomst istället skulle minska något (ungefär 5 procent mindre sedan skatten är dragen), vad skulle du då i första hand dra in på?

3. Tror du att du under de kommande tolv månaderna kommer att ha mer eller mindre pengar att röra dig med än vad du har nu, eller ungefär som nu?

1. Mer pengar
2. Ungefär som nu
3. Mindre pengar
4. Tveksam, vet ej

Svarsalternativ till fråga 1 och 2:

Konsumtion	1.	Möbler, heminredning
	2.	TV, högtalare, hemmabio etc
	3.	Mobiltelefon, surfplatta, kamera
	4.	Nöjstjänster, spel, film etc
	5.	Maskiner för hushållsarbete, kök och tvätt
	6.	Bättre bostad
	7.	Fritidshus
	8.	Fabriksny bil
	9.	Begagnad bil
	10.	Båt
	11.	Semesterresor
	12.	Tandläkare, läkarvård, medicin
	13.	Nya kläder
	14.	Bättre och godare mat hemma
Sparande	15.	Restaurangbesök, krogen
	16.	Spara pengarna
	17.	Köpa aktier eller andra värdepapper
	18.	Köpa försäkring
	19.	Betala skulder
	20.	Gåva till barn/ barnbarn
	21.	Annat vad?
	22.	Tveksam, vet ej

Svarsalternativ 2, 3 och 4 till fråga 1 och 2 har uppdaterats i juni 2016 för att bättre stämma överens med samtidens konsumtion. Effekten på tidsserien mellan maj och juni 2016 visade sig främst vara en omflyttning inom konsumtionsalternativen och påverkar därmed inte indexet för sparvilja.

Appendix: Index

Optimism

Andel optimister - andel pessimister =

Andel som svarar Mer pengar – Andel som svarar *Mindre pengar* (på frågan om hur de ser på sin egen ekonomi framöver F3.)

För att komplettera tidsserien bakåt har perioden [januari, 2008] till [mars, 2009] skattats med hjälp av Konjunkturinstitutets Konjunkturbarometer: Hushåll (Egen ekonomi, bättre - sämre de närmaste 12 mån). Skattningen är baserad på metod för linjär regression.

Sparvilja

Spara mer – spara mindre =

Andel som svarar spara pengarna; köpa aktier eller andra värdepapper; köpa försäkring; betala skulder; gåva till barn/barnbarn (på ”prioriteringsfrågan” F1 (filter* neutrala & positiva till framtiden, se förklaring nedan))

– (Subtraherat med)

Andel som svarar spara pengarna; köpa aktier eller andra värdepapper; köpa försäkring; betala skulder; gåva till barn/barnbarn (på ”dra-ner-på-frågan” F2. (filter* neutrala & pessimistisk till framtiden))

*Filter

Neutrala & positiva till framtiden =

De som svarar Mer pengar; Ungefär som nu; Tveksam, vet ej (på frågan om hur de ser på sin egen ekonomi framöver F3.)

Neutrala & pessimistisk till framtiden =

De som svarar Ungefär som nu; Mindre pengar; Tveksam, vet ej (på frågan om hur de ser på sin egen ekonomi framöver F3.)